

2020 m. kovo 16 d.

Tolimesni veiksmai bei sprendimai turi būti priimami, atsižvelgiant į Vyriausybės pasiūlytą paramos verslui paketą. Pasidaliname su Jums savo įžvalgomis ir rekomendacijomis.

1

Kokia karantino reikšmė?

Remiantis atitinkamais teisės aktais, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ konkrečiai paskelbė trečią (visiškos parengties) civilinės saugos sistemos parengties lygį, o taip pat karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, kuris nustato tam tikrus judėjimo, viešojo ir privataus sektoriaus darbo ir veiklos apribojimus, kurie yra privalomi visiems subjektams, veikiantiems ar esantiems Lietuvoje.

Karantino režimo trukmė – nuo 2020 m. kovo 16 d. 00 val. iki kovo 30 d. 24 val. Tikėtina, kad šis laikotarpis bus pratęstas.

2

Kokioms veikloms (verslo sritims) taikomi apribojimai?

Privataus sektoriaus veiklai taikomi šie apribojimai:

- draudžiamas kultūros, laisvalaikio, pramogų, sporto įstaigų lankymas ir fizinis lankytojų aptarnavimas;
- draudžiami visi atvirose ir uždaroje erdvėse organizuojami renginiai bei susibūrimai;
- draudžiama sveikatinimo paslaugų centrų, sanatorijų, poilsio centrų veikla, išskyrus individualias reabilitacijos paslaugas, kurios susijusios su gydymu;
- draudžiama viešojo maitinimo įstaigų, restoranų, kavinių, barų, naktinių klubų ir kitų pasilinksminimo vietų veikla, išskyrus, kai maistą galima išsinešti arba kitais būdais į pristatyti gyventojams;
- draudžiama parduotuvių, prekybos ir (arba) pramogų centrų, išskyrus maisto, veterinarijos, vaistinių ir optikos prekių pardavimą, veikla, taip pat turgaviečių, išskyrus maisto, veikla. Šis draudimas netaikomas internetinei prekybai ir kai prekės pristatomos gyventojams;
- draudžiamas grožio paslaugų teikimas;
- draudžiama lošimo namų (kazino) ir lošimo automatų salonų veikla.

Viešbučių, apgyvendinimo veikla nedraudžiama, tačiau akivaizdu, kad, visiškai nesant turistinių srautų, viešbučių apkrovimas bus minimalus. Tiesa, papildomai nutarimas išskiria, jog viešbučių ir kitos patalpos galės būti naudojamos asmenims izoliuoti. Šiuo atveju paliekama savivaldybėms ir tos vietos apgyvendinimo įstaigoms susitarti dėl tokių apgyvendinimo sąlygų.

Šiuo atveju papildomai akcentuotina, kad draudžiama iš esmės visa prekybos veikla (išskyrus maisto, veterinarijos, vaistinių ir optikos prekių). Tuo tarpu paslaugų ribojimai apibrėžti tik konkrečiomis aukščiau nurodytomis paslaugomis arba bet kokiomis paslaugomis, kurios vykdomos prekybos ir (arba) pramogų centruose, nes juose veikla, išskyrus aukščiau nurodytas išimtis, draudžiama.

Valstybės ir savivaldybių institucijose, įstaigose, valstybės ir savivaldybių valdomose įmonėse, t. y. viešajame sektoriuje, darbas organizuojamas ir klientai aptarnaujami nuotoliniu būdu, išskyrus atvejus, kai būtina atitinkamas funkcijas atlikti darbo vietoje. Privaloma užtikrinti būtinųjų neatidėliotųjų funkcijų atlikimą. Privačiam sektoriui rekomenduojama dirbti tokia pat darbo organizavimo forma, kaip ir viešajame sektoriuje.

3

Kokios taikomos veiklos apribojimų išimtys?

Vienas svarbiausių klausimų kyla dėl parduotuvių, prekybos centrų veiklos, nes pati prekybos centro veikla yra draudžiama, tačiau leidžiama prekyba maisto produktais. Greičiausiai ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad prekybos centruose veiklą galima vykdyti ribotai, t. y. tik tiek, kiek tai susiję su galimomis išimtimis: maisto prekyba, veterinarijos, vaistinių ir optikos prekių pardavimu, o viešasis maitinimas turėtų būti leistinas tik tuo atveju jeigu: (a) maistą galima išsinešti; (b) jis pristatomas gyventojams iš taško, kuris yra atitinkamame prekybos centre.

Be to, verslui yra svarbu, jog nėra draudžiama internetinė prekyba. Todėl jeigu internetinė prekyba yra vykdoma iš fizinės parduotuvės, tai yra leistina. Tačiau tokiu atveju negali būti vykdoma taip vadinama *click&collect* sistema, kai prekės įsigyjamoms nuotoliniu būdu, tačiau jos yra atsiimamos parduotuvėje. Prekės privalo būti pristatomos pirkėjams.

4

Kokias Vyriausybė planuoja skatinimo priemones?

2020 m. kovo 16 d. Vyriausybė pritarė potencialių priemonių ekonomikai planui. Iš viso plano įgyvendinimui planuojama skirti 2,5 mlrd. eurų.

Verslui aktualiausi šie:

- **padėti išsaugoti darbo vietas ir pajamas.** Numatoma valstybės lėšomis solidariai iki 3 mėnesių prisidėti prie darbdavių pastangų išsaugoti darbo vietas, padengiant dalinės prastovos ar prastovos išmokos dalį darbuotojams – tam planuojama skirti 250 mln. eurų. Taip pat numatoma skirti 50 mln. eurų mokant fiksuotą 200 eurų išmoką savarankiškai dirbantiems asmenims, kurie mokėjo socialinio draudimo įmokas. Siekiama prailginti ir būsto paskolų įmokų mokėjimo atidėjimo laikotarpį netekusiems darbo.
- **padėti verslui išsaugoti likvidumą.** Ketinama skubos tvarka suteikti mokestines paskolas atidedant arba išdėstant mokesčius sutartu grafiku, netaikant palūkanų. Taip pat ketinama sustabdyti mokesčių nepriemokų išieškojimo veiksmus, vadovaujantis protingumo principu, bei atleisti mokesčių mokėtojus nuo baudų, delspinigių. Planuojamos ir kitos priemonės, pavyzdžiui, mažoms ir vidutinėms įmonėms kompensuoti nuo 50 iki 100 proc. faktiškai sumokėtų palūkanų sumos bei rekomenduoti savivaldybėms atleisti mokesčių mokėtojus nuo komercinės paskirties nekilnojamojo turto, žemės mokesčių.
- **skatinti ekonomiką.** Pagrindinė priemonė – spartinti investicijų programas (1,2 mlrd. eurų) greitinant mokėjimus ir didinant skiriamo finansavimo intensyvumą. Kitos priemonės apima ES investicijų lėšų persikirstymą, valstybės biudžeto asignavimų einamosioms išlaidoms naudojimo spartinimą, leidimą naudoti visas Klimato kaitos programos ir Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšas ir spartinti daugiabučių namų renovacijos programą (250 mln. eurų); COVID-19 pasekmių mažinimo fondo ir t.t. Be to, teikiamos rekomendacijos Lietuvos bankui imtis konkrečiai nurodytų kredito įstaigų reguliacinių priemonių, siekiant padidinti bankų paskolų potencialą 2 mlrd. eurų.
- **užtikrinti valstybės išdo likvidumą.** Tam norima suteikti teisę Vyriausybei skolintis papildomai 5 mlrd. eurų.

Šiuo metu Vyriausybėje svarstomi konkretūs teisės aktų pakeitimai.

!!!! Tos įmonės, kurios atleis darbuotojus ar priverstinai siūlys darbuotojams išeiti neapmokamų atostogų, negalės pretenduoti į Valstybės paramą. Kokių būdu tai bus teisiškai reglamentuota, kol kas nėra aišku.

Ribojamo verslo veiksmai darbuotojų atžvilgiu:

Jei darbdavio verslas yra ribojamas, be abejo kyla klausimas, kaip darbdaviui elgtis darbuotojų atžvilgiu ir kaip minimizuoti išlaidas darbo užmokesčiui. Atsižvelgiant į planuojamą valstybės pagalbos mechanizmą Darbdaviai gali svarstyti variantus, aprašytus žemiau.

1. Prastova

Jeigu dėl objektyvių priežasčių negalite suteikti darbuotojui sutarto darbo (pagal darbo sutartį), turėtumėte pasiūlyti tokiam darbuotojui kitą darbą. Bet jei negali pasiūlyti ir kito darbo ar darbuotojas nesutinka dirbti kito darbo, galite vienašališkai paskelbti prastovą tokiam darbuotojui. Prastova gali būti skelbiama tam tikram laikotarpiui arba neterminuotai. Prastovą galima skelbti konkrečiam darbuotojui ar jų grupei.

Už prastovos laiką turite taip mokėti darbuotojui:

- už pirmą dieną darbuotojui mokamas jo vidutinis darbo užmokestis,
- už antrą ir trečią dienas – 2/3 vidutinio darbo užmokesčio,
- likusį laiką – 40 % vidutinio darbo užmokesčio.

Visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo užmokestis negali būti mažesnis negu Lietuvoje nustatytas minimalus darbo užmokestis, t.y. šiuo metu 607 eurai iki mokesčių išskaitymo.

2020 m. kovo 16 d. Vyriausybė patvirtino dėl ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planą, kuriame numatė, kad valstybės lėšomis solidariai iki 3 mėnesių bus prisidedama prie darbdavių pastangų išsaugoti darbo vietas, padengiant dalinės prastovos ar prastovos išmokos dalį darbuotojams; darbuotojui turi būti užtikrinta išmoka ne mažesnė nei minimali mėnesinė alga; valstybės lėšų dalis bus 60%, bet ne daugiau kaip MMA.

2. Dalinė prastova

Jeigu dėl objektyvių priežasčių negalite suteikti darbuotojui sutarto darbo (pagal darbo sutartį) pilnu etatu, bet galite suteikti galimybę dirbti sutartą darbą bent dalį laiko, tai pirmiausia turite pasiūlyti darbuotojui dalį laiko dirbti sutartą darbą, o kitą dalį laiko dirbti kitą darbą. Bet jei negalite pasiūlyti kito darbo ar darbuotojas nesutinka dirbti kito darbo, galite vienašališkai paskelbti dalinę prastovą tokiam darbuotojui. Tai reiškia, kad galite:

- sumažinti darbuotojui darbo dienų per savaitę skaičių (ne mažiau kaip dviem darbo dienomis) ar
- sumažinti darbuotojui darbo valandų per dieną skaičių (ne mažiau kaip trimis darbo valandomis).

Dalinė prastova gali būti skelbiama tam tikram laikotarpiui arba neterminuotai. Prastovą galima skelbti konkrečiam darbuotojui ar jų grupei.

Už darbuotojo faktiškai dirbtą laiką jam turi būti mokamas jo vidutinis darbo užmokestis. Už prastovos laiką apmokama kaip už prastovą ir yra galės būti gauta valstybės parama, kaip aprašyta aukščiau („Prastova“).

3. Darbo laiko ir atlyginimo pakeitimas

Galite pasiūlyti darbuotojui sutrumpinti darbuotojo darbo laiką ir/ar sumažinti darbo užmokestį. Galite tartis, kad toks pakeitimas bus laikinas, pavyzdžiui, kelis mėnesius. Tokiam pakeitimui reikalingas darbuotojo rašytinis sutikimas. Geriausia įforminti kaip darbo sutarties pakeitimą.

Esant darbuotojo sutikimui, galima susitarti dėl mažesnio darbo užmokesčio.

4. Pareigų pakeitimas

Esant galimybei galite pasiūlyti darbuotojui perkelti jį į kitas pareigas (jei sutarto darbo negalite suteikti, bet galite suteikti kitą darbą). Galite tartis, kad toks pakeitimas bus laikinas, pavyzdžiui, kelis mėnesius. Tokiam pakeitimui reikalingas darbuotojo rašytinis sutikimas. Geriausia įforminti kaip darbo sutarties pakeitimą.

Būtų mokamas su darbuotoju sutartas atlyginimas.

5. Kasmetinių atostogų suteikimas

Galite išleisti darbuotoją kasmetinių atostogų. Tam reikalingas darbuotojo rašytinis prašymas suteikti kasmetines atostogas.

Kasmetinių atostogų metu darbuotojui paliekamas jo vidutinis darbo užmokestis – atostoginiai.

Pagal bendrą taisyklę atostoginius turite išmokėti ne vėliau kaip paskutinę darbo dieną prieš kasmetinių atostogų pradžią.

Atostoginiai už atostogų dalį, viršijančią 20 darbo dienų (jeigu dirbama 5 darbo dienas per savaitę) ar 24 darbo dienų (jeigu dirbama 6 darbo dienas per savaitę), ar 4-ių savaitių (jeigu darbo dienų per savaitę skaičius yra mažesnis arba skirtingas) trukmę, darbuotojui mokami atostogų metu darbo užmokesčio mokėjimo tvarka ir terminais.

Galite susitarti su darbuotoju, kad visus atostoginius mokėsite įprasta darbo užmokesčio mokėjimo tvarka. Tam reikalingas atskiras rašytinis darbuotojo prašymas.

6. Nemokamų atostogų suteikimas

Galite išleisti darbuotoją nemokamų atostogų. Tam reikalingas darbuotojo rašytinis prašymas suteikti nemokamas atostogas.

Finansų ministras Vilius Šapoka 2020 m. kovo 16 d. pabrėžė, kad parama pagal Vyriausybės patvirtintą ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planą galės būti nesuteikta įmonėms, kurios vers darbuotojus eiti nemokamų atostogų. Tad nemokamas atostogas galite suteikti darbuotojams tik pagal jų rašytinį prašymą be jokio spaudimo ir prašyme rekomenduojame nurodyti tokių atostogų tikslą.

Darbo kodeksas (137 str.) sako, kad darbdavys *privalo* tenkinti darbuotojo prašymą suteikti ne trumpesnės, negu prašo darbuotojas, trukmės nemokamas atostogas, jeigu jį pateikia tam tikros kategorijos darbuotojai. Rekomenduojama, kad darbuotojo prašyme dėl nemokamų atostogų būtų nurodytas aiškus įstatyme numatytas pagrindas tokioms atostogoms.

Nemokamų atostogų metu darbuotojui nėra mokamas darbo užmokestis.

Ribojamo verslo patalpų nuomos santykiai:

Konkrečių priemonių, pagalbos ribojamiems verslams nuomos klausimais Valstybės paramos pakete nėra numatoma, todėl kiekvienas atvejis turi būti vertinamas individualiai, priklauso nuo to, kokia apimtimi nuomininkas gali toliau naudotis patalpomis, kokios yra konkrečios nuomos sutarties sąlygos, ar nuomininko verslas yra visiškai ar tik dalinai apribotas. Gali būti atveju, jeigu šalis nesutars derybų būdu, kiekviena liks su savo nuostoliais.

Ribojamo verslo žingsniai mokesčių planavimo kontekste

Verslui šiuo metu prieinamos tokios galimybės mokesčių mokėjimo klausimais:

- **Galimybė sudaryti mokestinės paskolos sutartis (MPS) su VMI ir / arba prašyti SODROS įmokų sumokėjimo atidėjimo:** prašymų pateikimas sustabdo mokėtinų sumų išieškojimą, galima tartis dėl individualus mokėjimo grafiko. Palūkanos, kaip skelbiama Vyriausybės patvirtiname priemonių plane, skaičiuojamos nebus;
- **Avansinio pelno mokesčio deklaracijos termino pratęsimas iki kovo 30 d.:** kartu galima prašyti pakeisti avansinio pelno mokesčio apskaičiavimo būdą – skaičiuoti pagal numatomus rezultatus (ypač kai akivaizdu, kad šiemet numatomas pelno mažėjimas).

Jeigu numatomų apmokestinamųjų pajamų mažiau kaip 300 000 EUR, avansinio pelno mokesčio mokėti nereikia. Skaičiuojant pagal numatomus rezultatus, per metus avansinis pelno mokestis turi būti ne mažiau 80 proc. visos už tuos metus mokėtinos sumos. Jeigu avansinio pelno mokesčio sumokėta mažiau, skaičiuojami delspinigiai, tačiau esamomis aplinkybėmis galima tikėtis plataus atleidimo nuo delspinigių pagrindų taikymo;

- **Planuojama atleisti mokesčių mokėtojus nuo baudų ir delspinigių mokėjimo** (klausimas – kokių?);
- **Stabdomi mokesčių išieškojimo veiksmai** (nedirba ir antstoliai);
- **Inicijuojami teisės aktų pakeitimai, leisiantys MPS sudaryti ir dėl darbdavio nuo darbo užmokesčio išskaičiuojamo GPM.** Šiuo metu tokios galimybės nėra. Artimiausias darbdavio išskaičiuoto GPM sumokėjimo terminas – kovo 16 d., bet VMI įsipareigoja suspenduoti išieškojimą iš vėluojančių iki bus priimti atitinkami pakeitimai. Pakeitimų projektai užregistruoti 2020-03-16;
- **VMI svarsto pratęsti metinio GPM deklaravimo terminus:** remiantis GPM įstatymu, tai turėtų pratęsti ir GPM už 2019 m. sumokėjimo terminus. Formalių sprendimų kol kas nėra priimta;
- **Rekomenduojama savivaldybėms atleisti mokesčių mokėtojus nuo komercinės paskirties nekilnojamojo turto, žemės mokesčių.** Vilniaus miesto savivaldybė sekmadienį (2020-03-15) paskelbė, kad Vilniaus savivaldybė planuoja žemės, žemės nuomos ar nekilnojamojo turto mokestį, kuris mokamas už objektus, kurių paslaugos apribotos karantino metu, ar kurių veikla tuo metu praradusi paklausą dėl karantino (viešbučiai, restoranai) – mokestis už karantino laikotarpį galėtų būti nemokamas arba perkeliamas į kitus metus. Kol kas nepatvirtinta Tarybos.

Artimiausi mokesčių deklaravimo ir sumokėjimo terminai:

- Avansinis pelno mokestis – **2020-03-16** (atidėta iki **2020-03-30**);
- GPM ir Sodros įmokos nuo darbuotojams 2020 m. vasario mėn. išmokėto darbo užmokesčio – **2020-03-16**;
- Avansinis Nekilnojamojo turto mokestis (mokamas juridinių asmenų) – **2020-03-16**;
- PVM už 2020 m. vasario mėn. (asmenims, kurių mokestinis laikotarpis – kalendorinis mėnuo) – **2020-03-25**;
- GPM nuo 2019 m. gautų (uždirbtų) pajamų – **2020-05-04**.

6

Į ką tikslinga atkreipti dėmesį, nagrinėjant asmens duomenų apsaugos klausimus, susijusius su nuotoliniu darbu?

Norime priminti, kad šiuo sunkiu metu vis tiek yra prievolė laikytis asmens duomenų apsaugos reikalavimų, kurie būtent šiuo metu kelia naujus iššūkius, nes daug darbuotojų dirba iš namų. Ne visos bendrovės yra apsiariusios / pasiruošusios taisykles Privatumo politikose dėl darbo iš namų (kaip darbuotojai turėtų saugoti duomenis ir pan.). Tuo atveju, jei Jūsų darbuotojai dirba iš namų, rekomenduojame atkreipti į tai dėmesį ir parengti atitinkamus nurodymus.

Esame pasiruošę Jums padėti:

Vaidotas Puklevičius
Partneris
Advokatas

M +370 699 546 81

E vaidotas.puklevicius@walless.com

Laura Ziferman
Partnerė
Advokatė

M +370 640 410 36

E laura.ziferman@walless.com